

Vallende bladeren en verfijnde borden: herfst in de Achterhoek

In het oosten van Nederland, waar de tijd lijkt te hebben stilgestaan, ligt De Achterhoek - een streek die bezoekers betovert met zijn ongerepte natuur, rijke cultuur en authentieke gastronomie. Deze regio, gelegen tussen de Duitse grens en de Veluwe, biedt een welkome ontsnapping aan de drukte van het moderne leven. In de herfst is het er goed toeven: overdag kan je een frisse neus halen of cultuur opsnuiven, terwijl je 's avonds geniet van een uitgelezen wilddiner.

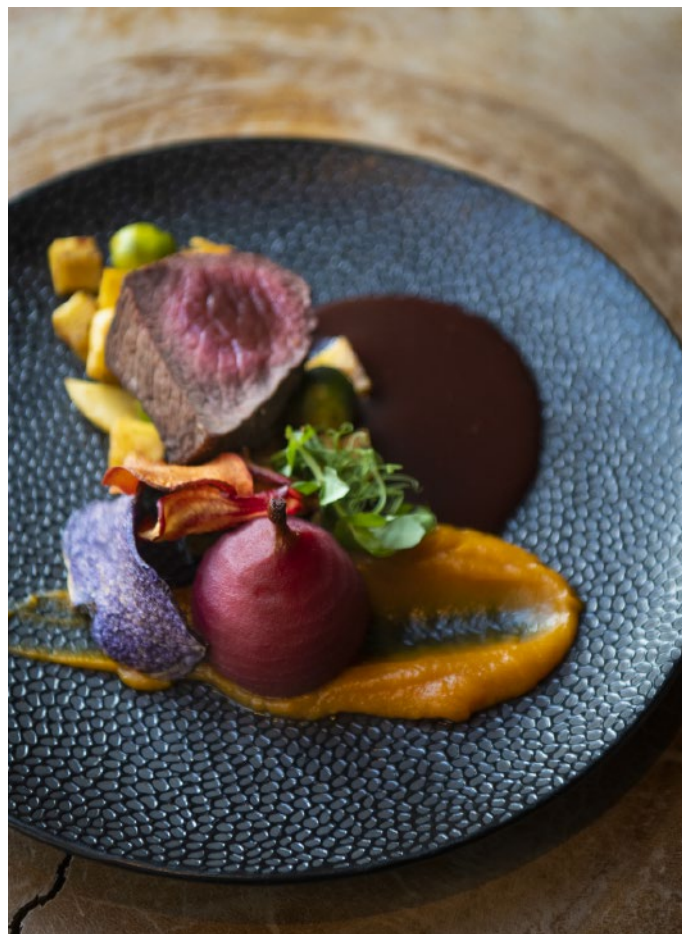
NATUUR DIE DE ZIEL RAAKT

De Achterhoek is een waar paradijs voor natuurliefhebbers. Het landschap kenmerkt zich door glooiende heuvels, uitgestrekte bossen en heldere beken die zich door groene weiden slingeren. Om al dat moois te verkennen, kan je gebruik maken van een uitgebreid wandel- en fietsnetwerk.

Hierop is ook het Scholtenpad geënt, een 'streekpad' van 98 kilometer dat op te delen is in vijf dagetappes. De wandelroute dankt zijn naam aan de historische 'scholten' - lokale boeren en grootgrondbezitters die sinds de middeleeuwen een belangrijke rol speelden in de regio. Ze beheerden grote landgoederen met pachtboerderijen en fungeerden als intermediair tussen de adel en het gewone volk. Hun grote boerderijen, de scholtenhoeves, voeren nog steeds de boventoon in het Achterhoekse landschap.

Vanuit Winterswijk-Ratum opteren we voor een rondwandeling gebaseerd op het Scholtenpad, via de lokale wandelknooppunten. Dat telt zo'n 150 startpunten, met telkens een informatiepaneel met daarop een kaart met routeinformatie. Je kan een kant-en-klare route volgen, of zelf routes combineren. Zo raak je nooit uitgewandeld in de Achterhoek!

Met de gratis Achterhoek Routes-app heb je bovendien alle routes in de Achterhoek op één overzichtelijke plek. Met de online routeplanner kan je meteen op weg. Je krijgt er bovendien extra achtergrondinformatie en leuke tips voor onderweg.

STILLEVEN IN DE STEENGROEVE

Op verschillende locaties in de regio zijn schuren, silo's en andere agrarische gebouwen getransformeerd tot kunstwerken. Ze zijn verbonden op de Silo Art Tour. Op ons traject ligt de imposante steengroeve van Sibelco Winterswijk. Hier wordt al tientallen jaren aan industriële kalkwinning gedaan.

Twee 40 meter hoge silo's vormen het decor voor een kunstwerk van Robin Nas (alias Zenk One). Hij verwijst ermee naar het Achterhoekse landschap en naar wat dit landschap voortbrengt: voedsel, gezondheid, landbouw, een mooie plek om in te recreëren.

Het kunstwerk nodigt uit om te blijven kijken en steeds iets nieuws te ontdekken. Zo kijk je bijvoorbeeld naar een wereldbol maar als je beter kijkt zie je dat dit de globe uit het Trias-tijdperk is. De oehoe, de steengroeve maar ook het museum Villa Mondriaan in Winterswijk hebben hun plek verworven in het kunstwerk. Zelf beschouwt de kunstenaar het als een 'modern stilleven'.

OPKOMENDE WIJNSTREEK

Nederland staat niet meteen bekend als wijnland. Toch wordt er sinds de jaren '70 wel degelijk wijn geproduceerd. De sector is groeiende, met een toenemend aantal wijngaarden en een productie van zo'n 1,5 miljoen flessen per jaar. De kwaliteit is de voorbije jaren sterk verbeterd, door de focus op duurzaamheid en de ontwikkeling van schimmelbestendige druivenrassen. De Achterhoek telt ruim 20 wijngaarden. De bodem is er geschikt voor wijnbouw dankzij de combinatie van een waterdoorlatende laag (grind, kiezels, zand) met leem en kalk. Dat zorgt voor een goede drainage, snelle opwarming en voldoende waterretentie, waardoor druiven optimaal kunnen rijpen.

We houden halt bij Wijngaard Hesselink, een familieonderneming langs de weg van Winterswijk naar het Duitse Vreden. De familie produceert er jaarlijks 22 soorten wijn: wit, rood en rosé, maar ook een frisse schuimwijn, een port en een strowijn (een type dessertwijn die gemaakt wordt van gedroogde druiven, die traditioneel op stro werden gelegd).

Eigenaar Gerhard was voorheen aardappelboer. In 2004 plantte hij zijn eerste wijnstokken. 'Zes jaar later heb ik de aardappelen helemaal ingeruild voor de wijndruiven. Toen ik in de aardappelen zat, werd ik helemaal gek van de complexe regelgeving en de administratie. Nu heb ik weer plezier in m'n werk. Bovendien vind ik dat kleinschalige wijnbouw veel beter matcht met het coulisselandschap van de Achterhoek dan grootschalige akkerbouw.'

Wijngaard Hesselink is 4 hectare groot en goed voor een productie van pakweg 20.000 flessen per jaar. Die flessen verkoopt Gerhard rechtstreeks aan de consument of aan de regionale horeca. 'Je moet er wel iets bij doen om ervan te kunnen leven. Daarom hebben we een winkel en een terras en verzorgen we rondleidingen.' Ondertussen zijn Gerhards wijnen meermaals bekroond. Sinds 2020

vallen ze onder de Beschermde Oorsprongsbenaming 'Achterhoek-Winterswijk'. Tijdens de proeverij gaat onze voorkeur unaniem uit naar de chardonnay – met een heerlijke toets van boter...

BOEKENSTAD BREDEVOORT

In het hart van de Achterhoek, vlak bij de Duitse grens, ligt het betoverende vestingstadje Bredevoort. Dit kleine juweeltje, met slechts 1.600 inwoners, heeft zich ontwikkeld tot een van de meest charmante boekensteden van Europa. Waar ooit soldaten de vestingwerken bewaakten, wandelen nu boekenliefhebbers tussen de vele antiquariaten.

Bredevoort draagt zijn militaire verleden met trots. De zeventiende-eeuwse vestingwerken zijn grotendeels bewaard gebleven. De stervormige grachten, bastions en wallen zijn nog duidelijk zichtbaar en bieden een leuke wandelroute rondom het historische centrum. Een medewerkster van de plaatselijke VVV – uitgedost als Hendrickje Stoffels – neemt ons op sleeptouw door het stadje. Hendrickje werd in 1626 geboren in Bredevoort. Als dochter van een legersergeant begon ze als dienstmeid in het huishouden van de beroemde schilder Rembrandt van Rijn. Niet veel later werd ze zijn minnares en model. Hendrickje bleef jarenlang aan zijn zijde staan. Het paar kon niet trouwen vanwege de financiële regeling in het testament van Rembrandts overleden vrouw Saskia, maar ze bleven samen tot Hendrickjes dood. Ze werd stiefmoeder van Rembrandts zoon Titus en ze kregen samen een dochter, Cornelia.

Sinds de jaren tachtig heeft Bredevoort zich getransformeerd tot dé boekenstad van Nederland. Met meer dan twintig antiquariaten en boekwinkels op zo'n klein oppervlak, is het een waar mekka voor bibliofielen. Elk jaar in augustus transformeert het stadje tijdens het Boekenmarktweekend in een groot openluchtantiquariaat. Duizenden bezoekers struinen dan door de straten op zoek naar literaire pareltjes.

ONTWIKKELINGSJAREN VAN MONDRIAAN

Piet Mondriaan verhuisde op zijn achtste met zijn gezin vanuit Amersfoort naar Winterswijk. Zijn vader was er tekenleraar en hoofd van een lagere school. Het huis waar hij tot zijn twintigste woonde, aan de Zonnebrink, is omgevormd tot een museum. Dat toont vooral werken uit Mondriaans vroege periode, toen hij nog figuratief

schildeerde - landschappen, boerderijen en natuurfotografen uit de omgeving. Heel anders dus dan de abstracte, geometrische kunst waarvoor hij later wereldberoemd werd.

Villa Mondriaan toont ook werken van andere (gevestigde en he-dendaagse) kunstenaars in hun zoektocht naar een eigen signatuur. In die zin presenteert het zich als coming-of-age museum, met aandacht voor de cruciale en turbulente vroege periode in de ontwikkeling van artistiek talent.

Helaas is van Mondriaans vroegste werk uit Winterswijk niet zoveel bekend: geen van de vele oefenschilderingen die hij als tiener gemaakt moet hebben is bewaard. Wél enkele schilderijen en uitgewerkte tekeningen die laten zien hoe hij zich bekwaamt in stillevens, landschappen en portretten. Meer dan een groot talent, is het vooral Mondriaans gedrevenheid die opvalt en zijn vruchten afwerpt: Mondriaan slaagt voor zijn staatsexamens tot tekenleraar en vertrekt in 1892 naar Amsterdam om daar een opleiding te volgen aan de Rijksacademie.

Zijn ouders blijven nog tot 1901 in Winterswijk wonen en Mondriaan zal hen regelmatig blijven bezoeken. Tijdens zulke verblijven maakt Mondriaan werken met tekeningen zoals de Lappenbrink (een arbeiderswijk) en de Jacobskerk. Of hij gaat op pad in de omgeving om landschappen, stallen en boerderijen te schetsen. De Mondriaanwandeling (2,5 km) neemt ons mee op een tocht door het Winterswijk van Piet Mondriaan, met reproducties van diens werken op de oorspronkelijke locaties.

GASTRONOMISCHE VERWENNERIJ

De Achterhoekse keuken staat synoniem voor eerlijk, smakelijk eten met lokale ingrediënten. Boerderijen verkopen verse zuivel, seizoensgroenten en kwaliteitsvlees rechtstreeks aan de consumenten. Het coulisselandschap is ook rijk aan wild: hazen, fazanten, houtduiven, reeën en everzwijnen houden zich er graag schuil. Veel Achter-

hoekse restaurants serveren in de herfst graag wild uit eigen streek. De Winterswijkse chef Mike Vrijdag zegt het zo: 'De Achterhoek is het mooiste wildgebied van Nederland. De hazen smaken hier beter dan in de Flevopolder of in Groningen, de fazanten zijn dieper van smaak dan die uit Brabant of Utrecht. Wild heeft cultuurgrond nodig voor een gevarieerd voedselaanbod, van kruiden en noten tot wortels, insecten en andere kleine dieren. Ons landschap, waar zand- en kleigronden elkaar afwisselen, bezit die variatie in vegetatie en fauna.' Wanneer de herfst zijn intrede doet, kun je overal in de streek genieten van de beste seizoensproducten, mét het bijbehorende stukje wild. Klassieke bereidingen, maar vaak ook verrassende gerechten. Veel restaurants en hotels bieden (meerdaagse) arrangementen aan, inclusief wildmenu. Zo hoef je niets te missen en kan je volop genieten van het rijke smakenpallet van deze bij ons nog weinig bekende regio...

Steven Vermeylen

Meer info: www.achterhoek.nl/wild-eten-in-de-achterhoek

ONZE TIPS

De Heerlyckheid: stijlvol gerenoveerd boutique hotel gevestigd in het voormalige sanatorium Sint Bernardus. Dit rijksmonument ligt idyllisch aan het marktplein in hartje Bredevoort. Tijdens het wildseizoen bereidt de keuken vooral klassieke wildgerechten, met af en toe een Aziatische twist.

Oldschool Hotel: ondergebracht in een voormalige middelbare school in Winterswijk. De namen van de kamers verwijzen naar de klaslokalen van weleer: Biology, Geography, History... Verwacht echter geen Spartaanse inrichting maar uitgepuurde luxe.

Gastrobar Blend 61 - Winterswijk: hier kan je de hele dag terecht voor koffie (al dan niet met taart), een eigentijdse lunch of een verfrischend diner. Het team zet in op de beste ingrediënten voor vaak verrassende bereidingen, tegen een eerlijke prijs.

